

## БЮДЖЕТНА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ: АНАЛІЗ ЇЇ ВПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

**Анотація.** В статті розглянуто сутність бюджетної децентралізації та її роль в розвитку територіальних громад. Досліджено основні етапи впровадження реформи децентралізації в Україні протягом 2014–2021 рр. Висвітлено зміни в Бюджетному та Податковому кодексах, які були прийняті протягом даних років. Проаналізовано рівень та структуру доходів до місцевих бюджетів до та протягом здійснення реформи. З'ясовано цільову спрямованість децентралізації – створення економічно стабільного та збалансованого розвитку України. Визначено, що головними перевагами децентралізації є насамперед створення умов для кращого забезпечення потреб місцевого населення органами місцевого самоврядування на локальному рівні. З'ясовано роль окремих територіальних громад у процесі реалізації бюджетної децентралізації. Досліджено основні риси та ознаки впровадження децентралізації в світі. Виявлено найбільш результативніших серед країн.

**Ключові слова:** бюджетна децентралізація, місцеве самоврядування, місцевий бюджет, об'єднані територіальні громади, доходи місцевих бюджетів.

Zakhidna Oksana, Petryshyn Khrystyna  
Ivan Franko National University of Lviv

## BUDGET DECENTRALIZATION: ANALYSIS OF ITS IMPLEMENTATION IN UKRAINE AND THE WORLD

**Summary.** The article considers the essence of budget decentralization and its role in the development of territorial communities. The main stages of implementation of decentralization reform in Ukraine during 2014–2021 are studied. The changes in the Budget and Tax Codes that were adopted during these years are highlighted. The level and structure of revenues to local budgets before and during the reform are analyzed. The goal of decentralization – creation of economically stable and balanced development of Ukraine – has been clarified. It is determined that the main advantages of decentralization are first of all the creation of conditions for better provision of the needs of the local population by local self-government bodies at the local level. The reforms of the Cabinet of Ministers of Ukraine of 2014–2021 on decentralization, which was formed on the basis of the Concept of reforming local self-government and territorial organization of power, are studied. In the process, districts were enlarged and OTGs were established, which aimed to improve the quality of work at the local level. Also due to the reform, Ukraine was brought closer to the EU. The role of individual territorial communities in the process of budget decentralization has been clarified. Local governments have been given a number of powers in various areas, which has facilitated work at the local level and increased revenues to local budgets. The main features and characteristics of decentralization in the world are studied. Foreign experience makes it clear that decentralization is an important tool for change, especially for countries with economies in transition. The most productive countries, such as Germany, France, Sweden, Poland, Great Britain, and some Latin American countries, were identified.

**Keywords:** budget decentralization, local self-government, local budget, united territorial communities, local budget revenues.

**Постановка проблеми.** Найуспішнішою сьогодні та досі актуальною є тема децентралізації в Україні. Дореформені можливості органів місцевого самоврядування були надто обмежені, що постійно гальмувало демократичні перетворення в країні. Можливості, яка були надані органам влади місцевого самоврядування, збільшили їхню ефективність роботи та збільшили доходи до місцевих бюджетів. Внаслідок дій уряду відбулось поглиблення співпраці між центральними і місцевими органами влади.

Варто відзначити, що питання бюджетної децентралізації набуває особливої сили, бо від забезпечення перерозподілу значних фінансових ресурсів та гнучкості способів їх використання у значній мірі залежить стабільність економічного розвитку країни.

Світовий досвід вказує на те, що проблеми територіальних громад можуть ефективно вирішуватись лише на місцевому рівні. Держава ніколи не дійде до проблем кожного конкретного міста, села чи селища.

Запроваджені зміни розширюють права ОМС у прийнятті рішень та надання їм бюджетної самостійності щодо наповнення своїх бюджетів. Ефективна модель місцевого самоврядування базується на трьох принципах – повноваження, фінансові ресурси та контроль. Більше того, впровадження самоврядування європейського зразку забезпечить повноцінну інтеграцію України в ЄС.

**Аналіз останніх досліджень,** у яких започатковано вирішення проблеми. Аналіз досліджень проблем бюджетної децентралізації висвітлюється в працях вітчизняних економістів, таких як: В. Опарін, Ю. Пасічник, В. Федосов, І. Чугунов, С. Юрій, Н. Бак, О. Зварич, І. Луїна, Б. Малиняк, Л. Тарангул, С. Юрій, Г. Возняк, О. Василик та ін., які постійно наголошували на необхідності зведення реформи децентралізації в Україні, яка мала б на меті покращення добробуту суспільства. Проте, дане питання залишається і досі актуальним.

**Мета статті:** дослідження поняття «децентралізація», її сутності та ролі. Обґрунтування

необхідності впровадження бюджетної децентралізації в Україні, аналіз її проведення та визначення основних її результатів і перспектив.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** В сучасних умовах розвитку одним із найефективніших інструментів реалізації народовладдя є процес децентралізації. Освіченість громадян у даній темі є важливим кроком у процесі проведення самоврядування. Вивчення нормативного забезпечення та аналіз міжнародного досвіду є рекомендованим для аналізу й використання.

Для усвідомлення явища децентралізації потрібно розглянути детермінування її поняття. Також для повноти дослідження варто розглянути її суть та правовий зміст.

Поняття «децентралізація» вчені тлумачать з різних поглядів та підходів. На думку Н. Камінської, децентралізації – це спосіб територіальної організації влади, при якому держава передає право на прийняття рішень з визначених питань або у визначеній сфері структурам локального чи регіонального рівня, що не входить у систему виконавчої влади і є відносно незалежними від неї [1].

За трактуванням Світового банку, децентралізація полягає у передачі повноважень від центрального уряду до субнаціонального, в тому числі до місцевого самоврядування, приватного сектору та громадянського суспільства. Як наслідок – підвищується ефективність економіки за рахунок фінансової автономії територій, вплив громадян на рішення, які стосуються їхніх життів, підзвітність громадськості [2].

На думку політолога О. Джонса, перехід до децентралізації – це глобальний зсув влади, що звільняє індивіда від державної опіки та дає можливість будувати демократію знизу догори. Демократія передбачає наявність зворотного зв'язку між владою і громадянином, тобто люди повинні бути поінформовані про всі дії та рішення влади, а влада – про реальні потреби конкретних громадян, тільки тоді її кроки будуть визначатися інтересами як громадян, так і соціальних груп і вона зможе адекватно реагувати на їхні запити [3].

Тому можна зробити висновок, що децентралізація – це трансформація устрою та системи, а саме – підвищення повноважень на місцевому

рівні з метою продуктивнішого використання ресурсів, адміністрування та задоволення потреб суспільства.

Термін «децентралізація» є досить різностороннім. Для кращого його визначення та розуміння потрібно розглянути рисунок 1.

Завдяки тому, що кожен рівень має свій набір повноважень і передбачає делегування від вищого до нижчого рівня, відбувається ефективне надання послуг суспільству.

Міжнародні організації виділяють різні види децентралізації. Світовий банк класифікує такі види:

– політична – покликана підтримувати демократію, надаючи громадянам або їх представникам більший вплив на формування й реалізацію політик. Передбачається, що відбір до місцевих виборних юрисдикцій дозволяє громадянам краще знати своїх політичних представників, а обраним чиновникам – потреби та бажання своїх виборців. Політична децентралізація часто вимагає конституційних чи законодавчих реформ, створення місцевих політичних одиниць та заохочення зацікавлених громадських груп;

– адміністративна – це передача планування, фінансування та управління деякими державними функціями від центрального уряду та його відомств до місцевих урядових підрозділів, регіональних або спеціалізованих органів влади;

– фіскальна – це передача частини повноважень та відповідальності за видатки та/або доходи на нижчі рівні влади [2].

Виділяють певні етапи впровадження децентралізації. Їх можна розглянути на рисунку 2.

Отже, завдяки проведенню розділення процесу децентралізації на етапи, можна зрозуміти темпи її впровадження, контролювати виконання та планувати на перспективу наступні вчинки.

В Україні з часів незалежності було декілька спроб щодо розвитку місцевого самоврядування та проведення адміністративно-територіальної реформи.

В 1992 році був прийнятий закон «Про місцеві Ради народних депутатів, місцеве і регіональне самоврядування», який описував систему організації влади на місцевому рівні. Принципи функціонування влади на місцевому рівні були закріплені в Конституції України в 1996 році, а саме – роз-

#### Міжнародний рівень

- створений для міжнародних організацій та функціонує через укладання угод між державами.

#### Національний рівень

- представлений центральним урядом

#### Регіональний рівень

- представлений штатами у державах із федеральним устроєм та областями в унітарних державах

#### Районний рівень

- представлений адміністративними утвореннями в межах області

#### Місцевий (локальний)

- управління відбувається через органи місцевого самоврядування

Рис. 1. Рівні децентралізації

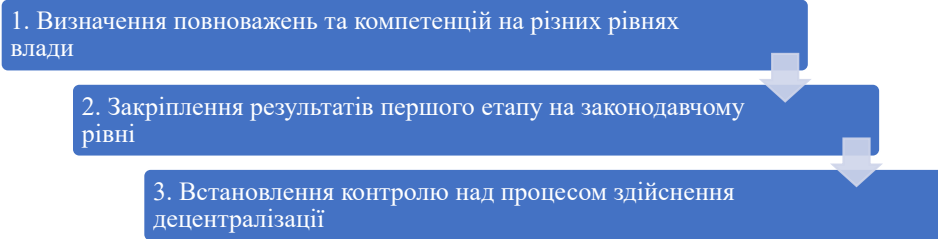


Рис. 2. Етапи впровадження децентралізації

Джерело: [1]

ділом XI про місцеве самоврядування. 15 липня 1997 року ВРУ ратифікувала Європейську хартію місцевого самоврядування, де було врегульовано основні принципи функціонування місцевих органів влади країн-членів Ради Європи.

Протягом наступних років були ще декілька спроб від Уряду та прем'єр-міністрів запустити процес децентралізації, проте їм це не вдавалось.

Повноцінна реформа децентралізації була запущена в 2014 році, коли 1 квітня Кабінет Міністрів схвалив «Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні» [5].

Першим етапом реформи (2014–2019 рр.) мало включати в себе доповнення законодавчої бази, тобто зміни до Бюджетного та Податкового кодексів.

Протягом 2014–2015 рр. затвердили низку нормативно-правових актів, які регулювали цей процес:

- а) Закон України «Про співробітництво територіальних громад»;
- б) Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» та Постанова Кабміну «Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад».

Дані акти регулювали умови, які були необхідні задля об'єднання громад. Статус населених пунктів залишався незмінним, а центром ставав найрозвинутіший з них. Отже, об'єднані територіальні громади, які мали у своєму складі місто, ставали міськими ОТГ і також могли мати в складі села та селища.

в) Зміни до Бюджетного та Податкового кодексів, зокрема:

- 1) місцевим радам було дозволено затверджувати місцеві бюджети до затвердження державного;
- 2) додано нові види власних надходжень бюджетних установ;
- 3) обмежено перелік органів влади, що можуть здійснювати місцеві запозичення (Верховна Рада АР Крим, Київська, Севастопольська міські ради, міські ради міст обласного значення);
- 4) змінено склад доходів і видатків місцевих бюджетів;
- 5) оновлено порядок міжбюджетних відносин тощо.

г) Закон України «Про засади державної регіональної політики».

Проте, з початку об'єднань громад в 2015 році відбулось багато порушень порядку. Тому, в 2019–2020 роках було розформовано деякі попередні ОТГ.

Загалом, за аналізом реформи децентралізації було визначено два її види, а саме – фінансову, тобто бюджетну та фінансову, і адміністративну у формі деволуції.

Другий етап реформи (2020–2021 рр.) передбачав утворення нових меж районів та ОТГ, тобто затвердження нового адміністративно-територіального устрою. Восени 2020 р., місцевими виборами завершилося об'єднання територіальних громад. Їх створено 1469, у тому числі 31 громада на непідконтрольній Україні території. Міських територіальних громад – 409. В липні 2020 року ВРУ прийняла закон щодо ліквідації старих районів та утворення нових. Наступним кроком було створення контролю за діями органів місцевого самоврядування.

Дана реформа наблизилася Україні до ЄС. Оскільки через перекладення деяких повноважень на ОМС, наділення відповідальністю місцевої влади та громади зокрема, відбулась зміна мислення. Тобто відбулось будівництво європейської демократичної держави, починаючи з місцевого рівня, а саме з кожного громадянина України.

Загальна динаміка зміна обсягів місцевих та державних бюджетів наведена на рис. 3.

Проаналізувавши дані, можна сказати, що зросли доходи до місцевих бюджетів, проте не так швидко як до державного бюджету. Завдяки розширенню дохідної бази місцевих бюджетів, частка місцевих бюджетів у зведеному бюджеті збільшилась. В 2020 році даний показник склав 21,1%, тоді як у 2014 році – 17,6%. Тобто ОМС збільшує і спрямовує свій фінансовий ресурс на розвиток громад.

Внаслідок проведення реформи, ОТГ отримали повноваження і ресурс щодо зарахування 60% ПДФО до місцевих бюджетів. В додаток до цього в місцевому бюджеті залишаються – надходження від єдиного податку, податку на прибуток підприємств і фінансових установ комунальної власності та податку на майно. Окрім того, внаслідок проведених законів, ОТГ мають прямі міжбюджетні відносини з держбюджетом. Задля виконання своїх обов'язків їм надаються відповідні трансферти, а саме: дотації, субвенції тощо.

Задля повного розуміння результатів проведення реформи децентралізації, можна розглянути таблицю 1.

Проаналізувавши таблицю, можна побачити позитивну тенденцію. В 2014 році обсяг доходів до місцевих бюджетів становив 80,2 млрд грн, то в 2020 році даний показник сягнув 290,1 млрд грн, тобто відбулося збільшення на 209,9 млрд. грн. Загалом це є дієвий інструмент задля досягнення результативності.

Після прийнятих змін до Бюджетного та Податкового кодексів, відбулось зростання доходів місцевих бюджетів. Це сталося також завдяки:

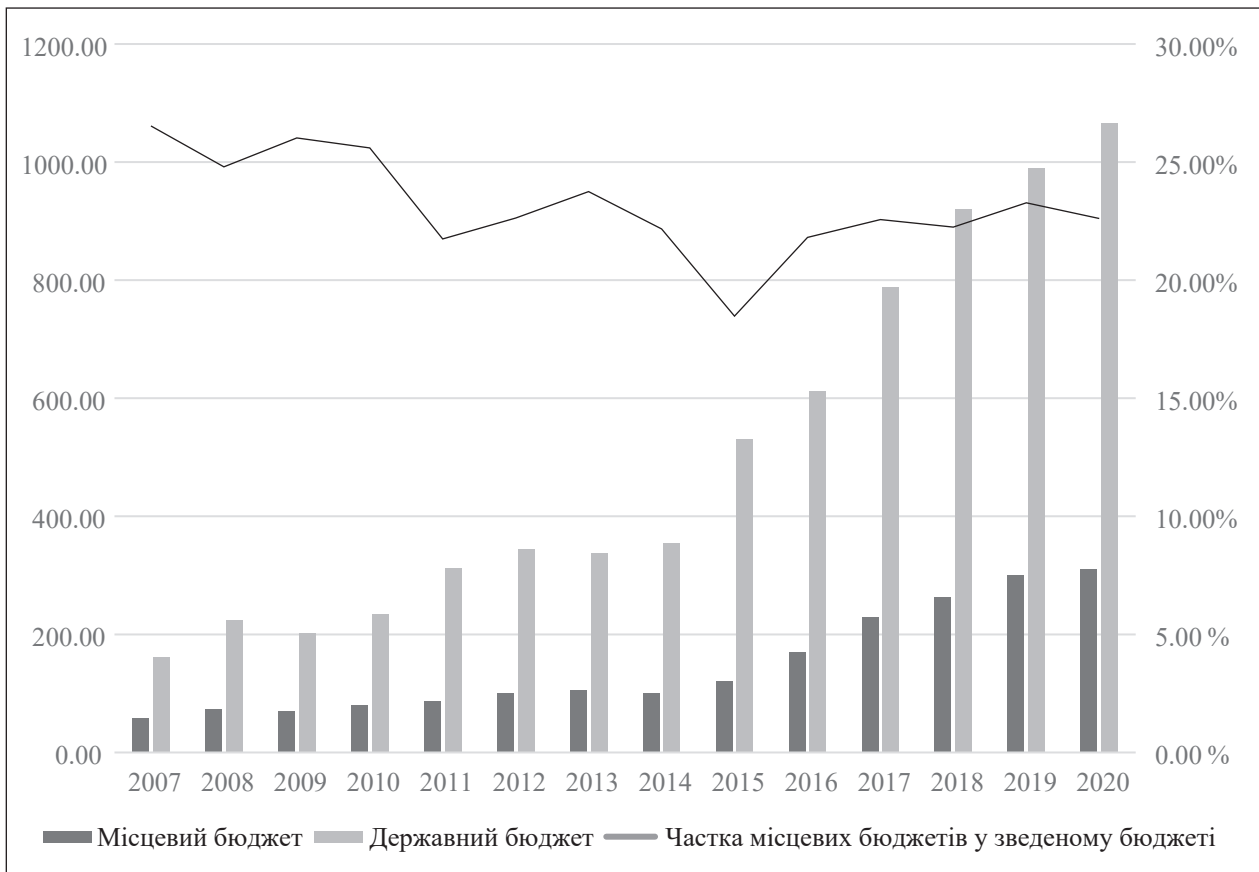


Рис. 3. Загальна динаміка зміна обсягів місцевих та державних бюджетів

Джерело: [6]

– розширенню прав органів місцевого самоврядування у прийнятті рішень та надання їм повної бюджетної самостійності щодо наповнення своїх бюджетів і здійснення видаткових повноважень;

– появі реального інтересу до локальної боротьби з нелегальним виробництвом та обігом, а також контрабандою підакцизних товарів з метою наповнення власних бюджетів;

– розширенню сфери оподаткування майнових податків – зменшення обсягів пільгових площ нерухомого майна, включення нежитлового (комерційного) майна до бази оподаткування та запровадження транспортного податку [7].

Також важливим в умовах децентралізації є аналіз обсягів надходження до місцевих бюджетів за видами.

Проаналізувавши таблицю 2, можна зробити висновок, що упродовж 2014–2020 років доходи

місцевих бюджетів збільшились в 2 рази. В структурі доходу переважно переважали офіційні трансферти, частка яких в 2014–2019 рр. коливалась в районі 52,9%. Податкові надходження значно зросли упродовж цих років. В 2014 році показник становив – 75,3 млрд грн, в 2020 році – 285,6 млрд грн. Тобто податкові надходження збільшились майже у 4 рази. У 2020 році частка показника податкових надходжень становила 60,6%, а частка трансфертів скоротилась до 34%. Неподаткові надходження в 2020 році становили 22,5 млрд грн, що в порівнянні з 2014 роком збільшились у 1,8 рази.

Отже, реформа децентралізації, розпочата в 2014 році, була успішною. Тепер потрібно розробити заходи щодо синхронізації усіх компонентів децентралізації, а саме: фінансової та адміністративно-територіальної форм, процесів робіт у ОМС та контроль за їх діями.

Таблиця 1

#### Аналіз динаміки та структури надходжень до місцевих бюджетів України 2014–2020 рр., млрд грн

| Показники              | 2014 р.  |           | 2015 р.  |           | 2016 р.  |           | 2017 р.  |           | 2018 р.  |           | 2019 р.  |           | 2020 р.  |           |
|------------------------|----------|-----------|----------|-----------|----------|-----------|----------|-----------|----------|-----------|----------|-----------|----------|-----------|
|                        | млрд грн | частка, % | млрд грн | частка, % | млрд грн | частка, % | млрд грн | частка, % | млрд грн | частка, % | млрд грн | частка, % | млрд грн | частка, % |
| Всього                 | 101,1    | 100       | 120,5    | 100       | 170,6    | 100       | 229,5    | 100       | 263,5    | 100       | 300,2    | 100       | 311,3    | 100       |
| в т.ч.: загальний фонд | 80,2     | 79,3      | 101,6    | 94,3      | 146,6    | 85,9      | 192,7    | 94,0      | 234,1    | 98,8      | 275,2    | 91,7      | 290,1    | 93,2      |
| спеціальний фонд       | 20,9     | 20,7      | 18,9     | 5,7       | 24,0     | 14,1      | 36,8     | 16,0      | 29,4     | 11,2      | 25,0     | 8,3       | 21,2     | 6,8       |

Джерело: [6]



**Динаміка обсягів доходів місцевих бюджетів України  
за видами надходжень у 2014–2020 рр., млрд грн**

| Показники                       | 2014 р. | 2015 р. | 2016 р. | 2017 р. | 2018 р. | 2019 р. | 2020 р. |
|---------------------------------|---------|---------|---------|---------|---------|---------|---------|
| Податкові надходження           | 75,3    | 98,2    | 146,9   | 201,0   | 231,8   | 270,5   | 285,6   |
| Неподаткові надходження         | 12,3    | 20,2    | 21,7    | 26,0    | 29,2    | 26,8    | 22,5    |
| Доходи від операцій з капіталом | 1,1     | 1,7     | 1,5     | 1,9     | 1,8     | 2,9     | 3,2     |
| Цільові фонди                   | 0,4     | 0,4     | 0,5     | 0,6     | 0,7     | 0,6     | 0,6     |
| Офіційні трансферти             | 130,6   | 174,0   | 195,4   | 272,6   | 298,9   | 260,3   | 160,2   |
| Всього                          | 231,7   | 294,5   | 366,0   | 502,1   | 562,4   | 560,5   | 471,5   |

Джерело: [6]

Дослідження та впровадження іноземного досвіду децентралізації на державному рівні є звичною практикою. Завдяки аналізу можна виявити позитивні риси та запровадити їх, з врахуванням коригування відповідно до особливостей певної країни, також можна уникнути певних помилок, які були зроблені в іншій країні. Дослідивши інфографіку на рисунку 4, щодо рівня децентралізації в країнах світу в 2020 році, можна побачити обіг його здійснення.

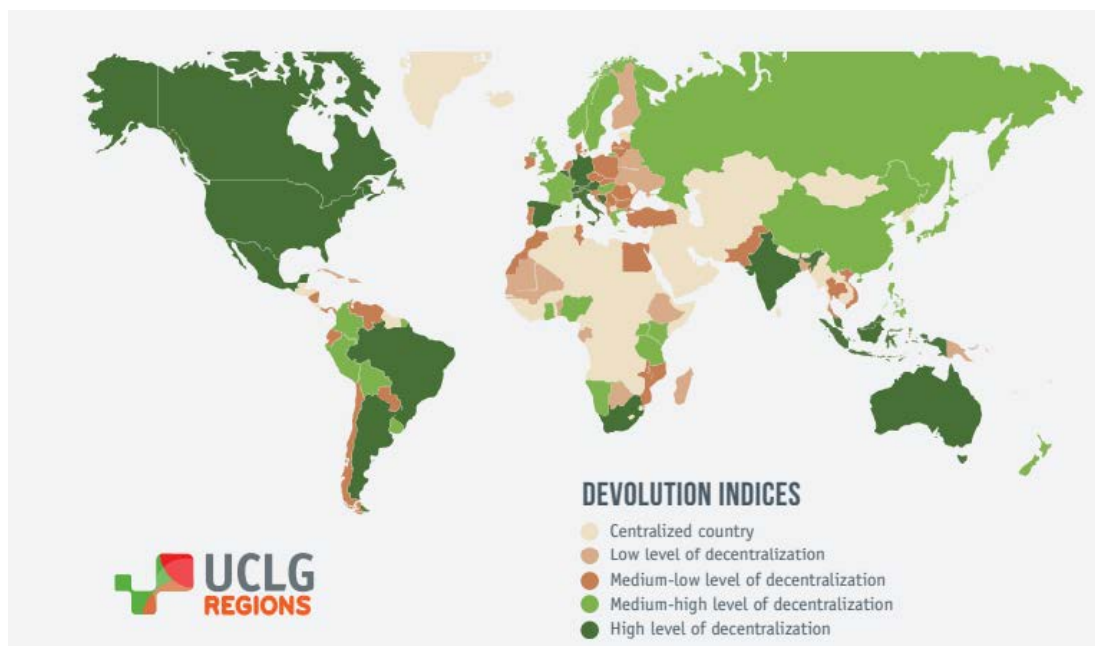
Переважно високий рівень децентралізації мають країни з федеративним устроєм. Проте, наявність федеративної форми державного устрою не свідчить про високий рівень демократії. Наприклад, Російська Федерація, має ознаки надконцентрованості влади в одних руках, тобто відсутність змінюваності.

Західна частина світу, а саме – країни з ліберально демократичною системою, демонструють децентралізацію влади та дієву систему самоврядування. А країни західноафриканські та Росія показують низький рівень якості місцевого самоврядування, оскільки більшість голів призначаються центральними органами влади, а не виборцями. В Білорусі взагалі використовує радянську модель підпорядкування рад.

Багаті країни відрізняються більше високим рівнем децентралізації. Організація економічного співробітництва та розвитку – організація, що об'єднала 34 країни, більшість з яких відзначаються високим рівнем доходів громадян, провела дослідження, за наслідком якого зроблено висновок, відповідно до якого частина видатків, що здійснюється субнаціональними урядами, серед її членів становить 40% усіх публічних видатків, у той час як середнє значення у світі нижче й складає 24%. На час виконання дослідження (2016 рік) показник України становив 31% [9].

Розглядаючи децентралізацію як політичний «тренд», можливо прийти до висновку, що на світовій арені зазвичай використовується комплексний тристоронній підхід – територіальна сфера (переформатування адміністративно-територіального устрою), інституційна сфера (передача повноважень від одних органів влади іншим), процедурна (запровадження нових інструментів реалізації влади, вдосконалення існуючих процедурних нормативно-правових актів).

Децентралізація в країнах Європи впродовж останніх десятиліть сприяла становленню урядування, побудові управлінських систем, які відображали за своєю суттю весь спектр надання якісних послуг відповідно до повноважень, але



**Рис. 4. Світовий рівень децентралізації за 2019 рік**

Джерело: [8]

згідно з доступною матеріальною базою на первинному рівні. Незважаючи на те, що кожна країна Європи проводила реформу децентралізації практично за унікальним сценарієм, у Європейському Союзі було запроваджено умовні одиниці уніфікації – Єдину систему класифікації територіальних одиниць – NUTS [10].

Номенклатура територіальних одиниць для статистики (NUTS) – єдина система класифікації NUTS, розроблена Європейським Союзом із метою надання фінансових ресурсів регіонам, передусім найвідсталішим. Загалом, NUTS поділяється на п'ять рівнів, три з яких є регіональними, а два місцевими одиницями регіональної статистики [11].

Європейський досвід децентралізації має загальні спільні риси. Так, виділяють п'ять основних характеристик, притаманних децентралізації ним процесам у країнах Європи:

- розвиток демократизації через розбудову місцевої й регіональної автономії;
- якісне вирішення проблем місцевого значення;
- досягнення рівня свободи через запровадження автономії;
- забезпечення культурного, мовного, етнічного плюралізму;
- економічна конкуренція між місцевими та регіональними рівнями [12].

**Висновки.** До реформи в Україні існувала система адміністративно-територіального устрою, яка була неефективною. Величезна кількість малих районів не дозволяла забезпечувати правильну роботу життєдіяльності у всіх сферах необхідних для суспільства.

Впровадження реформи децентралізації з 2014–2021 роки розробив Кабінет Міністрів за Концепцією реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади. У процесі було укрупнено райони та створено ОТГ, що мало на меті сприяти якісному виконанню роботи на місцевих рівнях. Також завдяки реформі було наближено Україну до ЄС.

Органи місцевого самоврядування отримали певну кількість повноважень в різних сферах, що полегшило роботу на місцевому рівні та збільшило доходи до місцевих бюджетів.

Загалом, реформа здається завершеною, проте існують ряд проблем та перспектив на майбутнє їх покращення. Наприклад: ще більше розмежування повноважень та набуття чіткості і прозорості влади, укрупнення громад та районів тощо.

Зарубіжний досвід дає змогу зрозуміти, що децентралізація є важливим інструментом змін, особливо для країн з перехідною економікою. Найкращі результати мають такі країни, як: Німеччина, Франція, Швеція, Польща, Велика Британія, а також деякі країни Латинської Америки.

## Список літератури:

1. Камінська Н.В. Децентралізація влади і досвід її проведення у зарубіжних державах. *Наук. записки Інституту законодавства ВРУ*. 2014. № 4. С. 35–40.
2. The world bank / Decentralization. URL: <https://www.worldbank.org/en/topic/communitydrivendevelopment/brief/Decentralization>
3. Василенко Л.В. Децентралізація та реформа місцевого самоврядування. *Підприємництво, господарство і право. Адміністративне право і процес*. 2017. № 3. С. 123–126.
4. Food and Agriculture Organization of the United Nations. URL: <http://www.fao.org/3/Y2006E/y2006e05.htm>
5. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 р. № 333-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-r>
6. Інформація щодо надходження до місцевих бюджетів податків та зборів. URL: <https://www.treasury.gov.ua/file-storage/informaciya-shchodo-nadhodzhennya-do-miscevih-byudzhativ-podatkov-ta-zboriv>
7. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів щодо податкової реформи: Закон України від 28.12.2018 №71-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/71-19>
8. Forum of regions, United Cities and Local Governments (UCLG). URL: <https://www.uclg.org/en/organisation/about>
9. Allain-Dupré D. Decentralisation trends in OECD countries: a comparative perspective for Ukraine. URL: <https://www.oecd.org/regional/regionalpolicy/Decentralisation-trends-in-OECD-countries.pdf>
10. Децентралізація влади на основі кращих іноземних практик та українських законодавчих ініціатив. URL: <http://www.uip.org.ua/wp-content/uploads/2015/05/D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%87%D1%96%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%96%D0%B0%D0%BB%D0%B8%D0%B4%D0%BB%D1%8F%D1%83%D1%87%D0%B0%D1%81%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D1%96%D0%B2%D0%B7%D0%B0%D1%85%D0%BE%D0%B4%D1%96%D0%B2.pdf>
11. Практичний посібник АМУ для громад видання третє модуль процедурні питання організації роботи органів місцевого самоврядування. Київ, 2020. 41 с.
12. Архипенко І.М. Зарубіжний досвід децентралізації влади: уроки для України. *Теорія та історія державного управління. Державне управління та місцеве самоврядування*. 2018. Вип. 4(39). С. 7–15.

## References:

1. Kaminskaya N.V. (2014) Decentralization of power and the experience of its implementation in foreign countries. *Science notes of the Institute of Legislation of the Verkhovna Rada*, no. 4, pp. 35–40.
2. The world bank / Decentralization. Retrieved from: <https://www.worldbank.org/en/topic/communitydrivendevelopment/brief/Decentralization>
3. Vasilenko L.V. (2017) Decentralization and reform of local self-government. *Entrepreneurship, economy and law. Administrative law and process*, vol. 3, pp. 123–126.
4. Food and Agriculture Organization of the United Nations. Retrieved from: <http://www.fao.org/3/Y2006E/y2006e05.htm>
5. On approval of the Concept of reforming local self-government and territorial organization of power in Ukraine: Regulation To Of Ministers of Ukraine dated April 1, 2014 № 333-r. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-r>

6. Information on the receipt of taxes and fees in local budgets. Retrieved from: <https://www.treasury.gov.ua/en/file-storage/informaciya-shchodo-nadhodzheniya-do-miscevih-byudzhativ-podatkov-ta-zboriv>
7. On amendments to the Tax Code of Ukraine and some legislative acts on tax reform: Law of Ukraine of 28.12.2018 № 71-VIII. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/71-19>
8. Forum of regions, United Cities and Local Governments (UCLG). Retrieved from: <https://www.uclg.org/en/organisation/about>
9. Allain-Dupré D. Decentralization trends in OECD countries: a comparative perspective for Ukraine. Retrieved from: <https://www.oecd.org/regional/regionalpolicy/Decentralisation-trends-in-OECD-countries.pdf>
10. Decentralization of power based on best foreign practices and Ukrainian legislative initiatives. Retrieved from: <http://www.uuip.org.ua/wp-content/uploads/2015/05/%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%87%D1%96%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%96%D0%B0%D0%BB%D0%B8%D0%B4%D0%BB%D1%8F%D1%83%D1%87%D0%B0%D1%81%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D1%96%D0%B2%D0%B7%D0%B0%D1%85%D0%BE%D0%B4%D1%96%D0%B2.pdf>
11. AUC Practical Guide for Communities, third edition, procedural issues of organization of work of local self-government bodies. Kyiv, 2020. 41 p.
12. Arhypenko I.M. (2018) Foreign experience of decentralization of power: lessons for Ukraine. *Theory and history of public administration: Public administration and local government*, vol. 4(39), pp. 7–15.